

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ђорђе Райковићъ.

Овай листъ излази сваке неделѣ еданпутъ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштариномъ.

Брой 4.

6. Новембра.

1858.

Будућность наши мали школа.

(Свршетакъ.)

У прошломъ брою овога листа подъ поменутиѣмъ насловомъ говорено е о томе, како би се наши селяни могли приклонити да дѣцу свою драговољно даю у школу. Речено е, да би мрзость њивова садашня на школу престала, кадъ би њи свештеници и учители чешће обавѣшћивали и кадъ би добре поселѣдце сами видели и за себе и за дѣцу свою.

И еданъ и други овай начинъ само онда успѣха може имати, ако свештеници и учители позавъ свой спрамъ школе подпуно и достойно разумѣваю и испуњаваю, и ако и едне и друге чиста любовь спрамъ школа, спрамъ неяке дѣце и спрамъ напредка нашегъ народнога уобште у разумной и сталной слоги свакадъ одржава. Свакомъ свештенику било би доста кадъ би знао и често се сѣћао да е онъ *пастиръ* еловесни душа а учителю пакъ кадъ би знао и сѣћао се, да е онъ *учишель* некогъ нараштая людекога. И у свѣту и у народу нашемъ има званія различни, има ѡи коя су по спољашности сѣйния, коя су болъ награђена, али осимъ господара земальскога и народнога, кои е у исто време такође и *пастиръ* и *учитель* главни, племенитнега званія, баръ по моеј памети, нема. Сва су званія више или манъ нужна, али безъ ови први

званія родъ людски неби имао ове дивоте, съ којомъ се толико саоме своме творцу приближава и упо-доблява. По душевнимъ нашимъ дѣлима ми се одъ свию остали створеня разлучавамо и отликуємо; по њима се отликуе човѣкъ одъ човѣка и народъ одъ народа. А ова снага наша найскупля и найвећа предае се и предана е свуда духовнимъ пастирима и учитељима, те одъ њи зависи напредакъ и развитакъ нѣзинъ а съ њомъ уедно и свака врлина и сваки напредакъ народа.

Нити самъ навластито учио позивъ и дужность пастира духовнога нити пакъ учителя. Изъ други наука и изъ искуства свакидашнѣга видимъ и знамъ, да су то званія у друштву людскомъ преважна. Нека земля или народъ кои има најболъ државнике, ако нема добри пастира и учителя, неће и неможе бити онога напредка, кои се докучити или постигнути жели. Ова су два званія прва. Звание свештеника прима човѣка у своя наручия одма по роѣню, прати га за цѣлога живота и испраћуе га на онѣй свѣтъ. Учитель е као неки помоћникъ свештениковъ. Различне умножене дужности недопуштаю свештенику, да некакога или новороѣнога човѣка прими сасвимъ на свой вратъ, као што га е на крштеноу примио, пакъ зато е и црква и држава намѣстила учителъ, да прихвате та нека створеня и да ихъ наставляю, да ихъ уче и припремаю, како ће моћи бити съ временомъ достойни и честити синови свои родителя и свое цркве, ваљани и честити чланови общине, грађанскогъ друштва и државе.

И о томе ние мой посао говорити. И свештеници и учители уче свой позивъ познавати, и треба да познавати науке у онимъ своимъ заведенима, која њи за та званія спремаю и која њи као спремно народу за такове шалю. Я самъ радъ споменути само како би добро било, да народъ и свештенике и учителъ съ те

стране познати, цѣнители и уважавати научи, а съ друге стране свештенике и учителѣ подсѣтити на тако племенити свой позивѣ. Ако тай позивѣ знаю, ако га се сѣћаю и ако се труде да га испуне, не само школе наше мораю имати болю будућность него и црква у заедници са школомъ добиће ону саянность и благодетни велики упливѣ на народъ, кои е као главни нѣвинъ задатакъ познатъ свакоме ономе, кои е свету цѣль црквенанманѣ познати прилику имао или научно.

На наше околности или на ставѣ наше данашнѣ морамо се обзирати и сравњивати га са наведенимъ позивомъ свештеничкимъ и учительскимъ. Сваки разуманъ и поштенъ нашъ сународникъ желио би да и прошлостъ и садашность тога станя никадъ ни споменути не чуе. Има примѣра красни, да су и свештеници и учители чинили и свршивали оно, нашто су позвани, али то су примѣри врло рѣдки. И до сада, а и сада, има много и свештеника и учителя, кои цркву и школу држе само као средство за свое материално издржаванѣ. Ови незнаю или неће да знаю, да су они слуге цркве или школе, него мисле да е црква и школа само сбогъ нѣи или сбогъ нѣиовога болѣга ужатка. Дужности и едного и другога овога звания неиспуњаваю се ни съ довольно спремањимъ знанѣмъ, ни са чистомъ вољомъ, ни са правомъ ревности. Чини се истомъ оно, што се кадъ хоће или што се само мора. Оно, што се чинити морало, било е сасвимъ незнатно, ерѣ нити су учители нити су свештеници надгледани били у своимъ пословима и дужностима онако као што треба. Ревность и знанѣ стаяло е пѣдъ еднако са немарности и незнањемъ. Прерѣдки су примѣри да се или свештеници или учители отликую за честито испуњаванѣ свои звания.

Дали ће у струци свештеничкој одъ сада у томе бити какве измѣне, видиће се съ временомъ. За сада

юштъ зато су слаби изгледи. Сваки свештеникъ, кои дужноеть свою по савѣсти точно и добро испуњава, свакадъ ће се радовати да му старѣшина нѣговъ дође и посао му види. И онима, кои су у дужности немарни, неби било то баръ касане криво, ерѣ би спомена старѣшине учинила може бити то, да би се немарноеть нѣгова у ревностъ преобратила. — Кодъ учителя имамо се надати и строгомъ и добромъ надгледаню како на овой тако и на оной страни. Међутимъ и ту лица надгледателя рѣшаваю. Ми ћемо видѣти да ће учители одъ сада морати и знати и испуњавати свое дужноеть добро. Иначе ће они, кои би и одъ сада немарни били, морати се са свои звания уклонити и съ другима больима замѣнити. У добримъ учительима неће бити више оскудице. Они, кои школе надгледаю, по свой прилици стараће се и о томе, да больи учители одъ лошии буду отликовани и награђени.

Оба стая, и свештеничко и учительско, требало би да се у приходу побольшаю. Има парохия, коз недаю ни толико прихода, да се найсиромашние на край изићи може. По многимъ мѣстима учители су онтѣ горе плаћени. И ово е тегоба велика, коя ће напредку школа яко сметати, ако јој се не доскочи. Има изгледа, да ће старѣшине цркви наше почети наново што радити о побольшаню стая свештеничкога. Богъ би дао да о томе почну што пре радити и да имъ радъ тай буде благословенъ. Станъ учительско зависеће истина одъ власти али највише од община. Али, кадъ е управитель школа мударъ и ревностанъ, моћи ће онъ и общине приклонити, да учитель свое дѣце тако плаћаю, како ће дужности свое весело испуњавати безъ бриге о хлѣбу насущноме.

Дође ли даншутъ време, да се пази на испуњаванъ дужности свештеника онако, као што се већ пази на испуњаванъ дужности учителя, онда ће пре-

стати свака сумња за бољу будућност наши школа. Учитељи ће одъ сада све више и више радити оно, на што су позвани, али плодъ његовога труда јако се може скривати и квари ти ако и мѣстни свештеникъ не би са истомъ љубави школу надгледао и око нѣ се савијао. Навластито морају престати свака она трвения између свештеника и учитеља, која често на саблазанъ народа излазе.

Много има услова за бољу будућност наши школа али ова намъ се виде као најпреча:

Да се у заведенијама богословнимъ и предуготовничкимъ прописане науке предају подпуно и озбиљно;

Да се свѣдоче о свршенимъ наукама дају са највећомъ савѣсти;

Да се званя било свештеничка, било учитељска, дају најпре бољима, и боља мѣста бољима;

Да се поредъ знања јако нази на морално владање и на ревност;

Да су надгледаня честа и строга, са послѣдицама правичнимъ и користнимъ;

Да се тужбе сваке најстрожије изелѣђују и немарност, разкашност или друго какво преступљење строго а правично казни.

И свештеници и учитељи учитељи су народа. Ние доста да су они способни само. Они морају бити образи сваке добродѣтели. Докъ они то не буду, будућност наши школа може напредовати, али у главномъ ће свакадъ рамати. То пакъ, да и едни и други буду способни, да дужности свое испуњавају и да самимъ своимъ владањемъ буду такође учитељи народу у свакој добродѣтели, зависи одъ оних, кои рукују са заведенијама, у којима се и едни и други за званя своя припремају, одъ оних, кои њи и њихова дѣла надгледају.

Разумне и честите свештенике и учитељ треба ли

позивати и опоминаџи да у слоги раде савѣстно и ревностно у светомъ и племенитоме своме позиву? Радите ако сте ради да вамъ образъ и предъ Богомъ и предъ людима буде свѣтао. А ви, кои сте позвани да њи надгледате у њиовимъ пословима, надгледайте њи са любви, строгомъ правицомъ, отликуйте ревностъ, знанъ и врлину, а казните немарностъ и пороке. Онда ће будућностъ наши школа, а са школама све намъ цвѣтати, и напредовати што се наше назвало.

Знанъ и вѣра.

Пре неколико година отиде њѣкѡй младъ Србинъ у Паризъ да се тамо изобрази. По несрећи сдружи се онъ тамо с' неваљалымъ љацима, кои су своју научностъ с' тымъ хтѣли да докажу, што су неупутно живили и безбожне разговоре проводили. У оваковомъ друштву младый нашъ Србинъ заборави савете и опомене, што му е добра майка при полазку у туђину дала, и презре благочастиве хришћанске обичае, што ихъ е у дѣтиньству у цркви и на дому приимао и виђао. Да бы напоследку своме неваљалству слободанъ путъ отворио, зажели, и као безуманъ човѣкъ, помисли у срдцу своме, па онда и јавно припозна: *да нема Бога*. Да, доиста нема Бога, — често говораше овај младићъ, — Богъ е само речъ безъ смисла, с' којомъ се простота вара, ал' мене овако мудра, научена и у средъ Париза изображена, нитко више преварити неће.

Пошто намъ младый Паризлија науке сврши, или болъ рећи крозъ школе прође, врати се у своју постојбину. На скоро после долазка свогъ кући, позванъ буде на веселъ у кућу њѣкогъ отмѣногъ пријатеља отчиногъ. Дошавши у друштво и поздравивши се са свима, смотри онъ двѣ дѣвојчице, кѣри домаћинове, гдѣ се кодъ прозора седећи с' читанъмъ занимаю, приступи

имъ ближе и запыта ихъ: Какавъ е то романъ драге мое госпоѣце, што га тако назливо читате?

„Господине! мы нечитамо романе,“ учтиво одговоре дѣвойчице.

А да каква вамъ е то кнѣга?

„То е училиштна и домашня Библия.“

О хо! дакле вы госпоѣце библию читате, па вальда јоштъ и вѣруете да има Бога?

На ове рѣчи дѣвойчице погледаю една на другу и зарумене се. „А заръ вы високоучени господине не вѣруете да има Бога?“ живано запыта младиѣа старія сестра.

И я самъ вѣровао, кадъ самъ јоштъ дѣтетомъ быо, али одъ како самъ високе науке у Паризу слушао, одъ тога доба живимъ у пуномъ увѣреню, да е то само рѣчь смышлѣна да се съ нѣоме неразумни люди плаше.

„Я господине нисамъ додуше у Паризу была, нити самъ високе науке слушала, него самъ одъ своју наука найрадје учила науку Христіанску; али кадъ сте вы тако наученъ човѣкъ па велите да нема Бога, то молимъ васъ будите тако добри и кажите ми, одъ куда е постало яе.“

Дѣвойче изговори ове рѣчи велегласно, тако да јо е цѣло друштво разабрати могло. Нѣки радознали приближе се да чуо разговоръ, други се узастопце нѣима придруже и у часу было е сво друштво обколѣло дѣвойчице и господина Паризлію.

„Да господине,“ повтори дѣвойчица, „кадъ вы велите да нема Бога; кажите ми одкуда е прво яе постало.“

Шалливо пытанъ госпоѣце! Яе е излегла кокошка.

„Добро господине, садъ васъ јоштъ молимъ, кажите ми одкуда е произишла прва кокошка?“

Та вы добро знате госпођице, као годъ и я што знамъ, да се кокошка излегла изъ яета!

„Шта е дакле пре было, яе ил' кокошка?“

Я незнамъ шта ћете вы с' тымъ пытанъмъ госпођице, и съ томъ вашомъ кокошкомъ; но инакъ држимъ да е кокошь пре яета быти морала.

„Дакле тымъ начиномъ има на свѣту кокошке, коя се ние изъ яета излегла!“

Опростите госпођице, я нисамъ пазю, шта љу реѣи. Яе е морало пре постати нег' кокошь.

„Е добре, дакле е было яета, кое ние кокошка счела? Одговорите ми на ово, мой високоученый господине.“

Та знате, — опростите, — хтео самъ реѣи. — — —

„Я увиѣамъ господине да вы незнате шта е пре постало: яе ил' кокошь.“

Но дакле я велюмъ за свагда, да е кокошь найпре постала.

„Добро дакле, изволите ми казати тко е ту прву кокошку створю, одъ кое су све кокошке и сва яя произишла.“

Како видимъ госпођице вы држите да самъ я у парискимъ школама учю пилюе продавати.

„То не држимъ господине, али васъ лъпо молимъ одговорите, одкуда е мати свю кокошию и свю яя постала.“

Али на што вамъ та маленкость?

„Е, дакле кадъ вы господине незнате, допустите да вамъ я важемъ. — Онай, кои е прву кокошку, или ако хоѣете прво яе створю, створю е и све штогодъ видимо, савъ светъ, а то существо мы Богомъ називамо. Видите дакле драгій мой господине, вы небыясте кадри доказати одкуда е прво яе постало, а овамо велите да нема Бога, и да е светъ самъ одъ себе, како лъ, постао.“

Младый Паризля нѣ далъ ништа пытао, него узме
шеширъ и посрамлѣнъ оде куѣи. В.

Задати за слободне писмене саставе у II и III разреду
србски народны школа.

IV. СТЕПЕНЪ.

Приведи и радиѣ са одношавлѣ на ствари.

31. задашакъ. Сложите имена стварий и имена боя'
са „е,“ ал' сложите и родъ и брой; метните нешто у
едноброй, а нешто у вишеброй, — тако исто у не-
колико примера приведено име напредъ, а у неколико
натрагъ.

Решенѣ. Бело е платко. Црно е мастило. Црвена
е крвь. Жуть е сумпоръ. Плаветна е любичица. Зе-
лена е трава. Мркъ е ора.

Овце су беле. Ягоде су црвене. Кукурузи су жути.
Шљиве су плаветне. Гљиве су зелене.

32. задашакъ. Напишите узъ едно приведено име
више суштны, и свежите ѿ са „и.“

Решенѣ. Бео е снегъ и шеѣеръ. Црвена е ябука,
трешня и вишня. Црнъ е гаръ и угљѣнъ и чаѣъ. Ру-
мена е ружа и каранфилъ. Жуть е смилъ и невенъ.
Плава е любичица и саса и перуника.

33. задашакъ. Напишите ми неколико стварий са
приведенимъ именомъ форме. Метните гди едно гди друго
име напредъ. Напишите найпре чисто означаваюѣа имена,
за тимъ налично.

Решенѣ. 1. Чисто означаваюѣа: Округло е тане.
Коцка е угласта. Књига е пљосната. Игла е шпя-
ста. Перо е затубасто. Вуна е коврѣаста.

2. Налично означаваюѣа. Грожѣе е зрнасто окру-
гло. Шљиве су дугулясто округле. Цевъ е валькасто
округла. Талиръ е плочасто округлао.

34. задашакъ. Напишите ми одъ овы стварій више приложны имена: млеко, лебаць, ябука, крушка, торонь, столъ, месо, сирь, креда, кнѣига и др.

Решенѣ. Млеко е бело, густо, сладко. Лебаць е мекань, буавань, шупльикавь, слань. Ябука е румена, округла. мекана, сочна, сладка, и др.

35. задашакъ. Напишите ми шта ко зна малено, велико, ситно, високо, ниско, кратко, дугачко, сладко.

Решенѣ. Маленъ е мишь и патицвркъ; малена е бува. Висока е куѣа, високъ е торонь, високо е брдо. Дугачка е стаза, дугачко е уже. Сладко е млеко, сладакъ е медъ и шеѣеръ и др.

36. задашакъ. Напишите ми ствари са противнимъ придевима као у 24. задатку, съ уметкомъ „а.“

Решенѣ. Штапъ е правъ, а обручь е кривъ. Земля е сува, а вода е влажна. Лето е топло, а зима е ладна. Шеѣеръ е сладакъ, а сирѣе е кисело. Земля е тврда, а трава е мекана и др.

37. задашакъ. Една е иста стварь према одной велика, а према другой малена — таковы стварій напишите ми као и мало часъ са „а.“

Решенѣ. Крава е велика, а мачка е малена. Мачка е велика, а мишь е маленъ. — Торонь е високъ, а куѣа е ниска. Куѣа е висока, а прагъ е низакъ. — Хватъ е дугачакъ, а стопа е кратка. Стопа е дугачка, а палаць е кратакъ.

Змія, гуштеръ, жаба. — Уже, конаць, длака. — Даска, леньиръ, пантльика. — Піяца, улица, стаза и друг.

38. задашакъ. Попишите ми ствари, кое у вашей башти имате, заедно са придевомъ (ствари).

Решенѣ. У башти имамъ: широки и узаны стаза, високи и ладовны дрва, лепогъ и мириснотъ цвеѣа, лепога и сладкогъ воѣа, еданъ широкъ ладникъ, и лепу чисту колебицу.

39. задашакъ. Напишите ми гласове различни животина, све у 3. лицу садашнѣгъ времена.

Решѣ. Конь рже, во риче, овца блеи, мачка мауче, пасъ лае, вукъ урла, голубъ гуче, петао кукурече, кокошка какоѣе, квочка квоча, ластва цвркуѣе, косъ звижди, гавранъ гракѣе, жаба крекеѣе и др.

40. задашакъ. Напишите ми ко се смее, плаче, ечи, яуче, зева, рче и т. д., ал' уместо суштны употребите и придевна.

Решѣ. Радостанъ се смее. Жалостанъ плаче. Болестникъ ечи и яуче. Ленъ зева и др.

41. задашакъ. Шта чини громъ, муња, ветаръ, олуј, ватра, вода, киша и др.

Решѣ. Громъ грми. Муња сева. Ветаръ дува. Олуј бесни. Ватра гори. Вода тече. Киша пада, промиче, роминя, плюшти.

42. задашакъ. Напишите ми шта раде разне занатлије, све у садашнѣмъ времену.

Решѣ. Кроячъ мери, сече, шіе, крпи, пара и др. Ковачъ куе, пили, усіява и др. Столаръ тестери, теше, сецка, рендеише и др.

43. задашакъ. Шта се кува, пече, суши, еде, піе, сеє, жанъ, бере, коси, мелъ, меси и др. (свако дете другій задатакъ.)

Решѣ. Кува се месо и зеленъ, кува се вариво и воѣе. Пече се лебацъ и месо, пеку се и колачи. Суше се шљиве, вишнъ, ябуке и крушке, суши се и месо и риба. Еде се месо, зеленъ, воѣе, сиръ, тесто. Піе се вода, млеко, вино, пиво, кафа, тей, пію се и лекови. Жанъ се шеница, ражъ, ечамъ и зобъ. Бере се грожђе, — беру се ябуке, шљиве, трешнъ, вишнъ и кукурузи. Коси се трава и детелина. Мелъ се шеница и ражъ и со. Меси се лебацъ и др.

44. задашакъ. Напишите ми шта се може дого-

дити съ прозоромъ, патосомъ, дуваромъ, столомъ и др.; вежките свуда по два противна глагола са „и.“

Решенѣ. Прозоръ се може отворити и затворити, екинути и наметнути, разбити и поновити. Дуваръ се може упряти и окречити, напращити и опаяти и др.

45. *задашакъ.* Напишете ми, шта ћете сутра дома радити (будуће време).

Решенѣ. Я ћу у јутру устати и Богу се помолити, полюбићу оца и матеръ у руку, ешћу, учићу лекцију и играћу се; а после подне ћу ићи съ оцемъ у виноградъ.

46. *задашакъ.* Пиши брату, шта има чинити съ књигомъ (заповедный начинъ).

Решенѣ.

Светозаре!

Отиди Богдану, заишти и прими мою читанку, прочитай и препиши што имашъ, и пошљи е одма твою брату Н. Н.

(Продужиће се.)

Опомене рад' благога обичая. *)

О владаню при шрапези. Не турай се за трпезу гди ти место ние; при седаню не пай столице, као да бы прлява была, и не отири танбире и кашике, као да бы нечисте были.

Седећи, лактове на трпезу не насланяй, нити ий подъ вратъ ни подъ уши поданири, нити се о трпезу одупири да се отискуе, нит' се на столици люляй. За трпезомъ седи смерно и пристойно; не зверай очима на све стране; не мотри шта ће ко извадити; не брой туђи залогая; не кияй, не кашљи, не рачи, не усекнью се ни подригуй да се други згади на тебе.

*) За народно — и недельношколску читанку.

Не извади пре старіѣга; вадећи узимај испредъ себе; не брѣй по свой чиніи; не преврѣи свою делова; не бирай найболѣ ты; не граби изъ дна и не вади колико не можешъ повести

Не омирисуј ела; не вади соли прстима; не пари у кашу да се расплюскуе; не мешай да сви чую; не сеци тако, да пиште уши одъ шкрипе вилюшке и ножа съ таньиромъ, и немой да ти — секући — задогаи по столу се разлећу или подъ столъ падаю.

Едући не мельи да чакъ другима по ушима пуца; не ити едући као да си одъ глади утекао; не еди прстима; не препунявай уста да се загушешъ; не залажи колико не можешъ прогутати; не говори докъ жвакешъ; костію не глаѣи, нити ноктима и зубима съ пьи чупай, ни костію подъ асталъ бацай, ни на свой таньиръ тако исплювай, да сви мораю чути и видити; таньира и кашике не мжи; не набацай се тако да едва дишешъ; кадъ други престану, престани и ты.

Не сипай више у чашу, него што можешъ усда-редъ попити, а кадъ сипашъ себи, успи и онима кои седе до тебе, — додай и послужи гднгодъ можешъ; піюћи не срчи; не гутай да клокоѣе; не загрцавай се; не пій толико, да после морашъ одисати, и не охочичи после пића.

Не утири засирачомъ носа, ни зноя, ни кашике, ни ножа; не полій, не превали, не збаци.

Не забавлявай претію у зубе, зазубице вадећи; нити чачкай зуба вилюшкой, ни вади и исплювай зазубица да свакій види.

При елу и пићу не говори о стварима, кое другога могу згадити, нити доусти другоме да таково што говори. —

О владаню предъ старіима. Предъ старіима одврий главу, гледай смерло, стой скромно; склони се онима кои пролазе, дочкай учтиво оне кои долазе, а испрати

оне што одлазе. Кадъ ти старіи говори слушај га пажљиво.

Непристойно е предъ старіима подъ капомъ стояти, намргођено и као зликовацъ исподъ очію гледати, или као безобразникъ очи упирати; стојећи предъ старіима непристойно е на зидъ, на асталъ или на другогъ насланяти се, на одной ноzi стајати, ноге крстити и заплетати, руке подбочивати, у џепове иѣ задевати или натрагъ скрштати.

Безобразлукъ е гди старіи стое седити, или гди седе шетати, мимо њи се гурати и турати, и грабити се да пре уђешъ ил' изађешъ, да бољ место угробишъ и испредъ старіегъ да седнешъ ил' станешъ, леђима окренуть; безобразлукъ е предъ старіима седећи ноге крстити, столицу обкорачивати, ноге пружати, — прстима о асталъ ил' столицу, или ногама о патосъ куцкати и добовати.

Непристойно е, старіе сретајући, бегати и крити се; безобразніе е испредъ њи иѣи, пута преѣи, съ пута не уклонити се, пута недати, или застати па очи упирати а капе не скинути. Непристойно е, старіе седећи дочекати а не испратити, кадъ су те одликованя удостоили.

Безобразлукъ е, кадъ ти старіи говори, — зевати, кашљати, ракати, кіяти, усекњивати се, прете ломити и истезати, врпољити се, коекуда зверати, шуцкати ил' друге заговарати, звиждукати ил' попевати, іошъ веѣи е безобразлукъ оногъ кои говори не чути; пакъ запиткивати, да ти понови говоръ, науку, заповесть и т. д.

Непристойно е одговарајући старіима викати као глумима, или шантати да едва чую и да мораю на ново питати. Одговарајући на питањъ буди ясанъ и разговетанъ, реци укратко, не растежи, не уплеѣи, не побркај да ти се вайпосле незна говору ни края никонц.а

Поучна забава.

Помоз' Богъ!

Помоз' Богъ е найискренія суеретница, нема срдачнїе одъ нѣ. Помоз' Богъ е найлюбовнїя поздравца, нема милостнїе одъ нѣ. Помоз' Богъ е найпрїятельскїя желя, нема братекїе одъ нѣ. Помоз' Богъ е предъ Богомъ молитва, кадъ се годъ одъ срца каже: *Помоз' Богъ!*

Пламень и гнѣвъ.

Гледни пламень; што годъ бацншь у нѣга, изгори; па што е жешїй, тимъ наглїе сажнше и прождире све чимъ га зайзнтн мнслншь; а кадъ изгорт, шта тн остае нза нѣга, — пепео.

Тако е гнѣвнть човекъ — гледнн га само; нѣговъ лнкъ и погледъ нздае га пламену подобна; а нзнутра е юшь внше раванъ пламену. Ал' како око' себе све рушн, юшь веѣма самогъ себе сажнше и сгара, па на последку пѣтае жертвомъ собетвене страстн.

Д о п и с н.

В. Сомборъ 28. окт. У првомъ допнсу момъ саобштїо самъ, како се брой школске дѣчнцн кодъ насъ умножїо. И доиста было е у првомъ основномъ разреду мушке школе 183, у свакомъ одъ остальхъ по 30; у дѣвоячкой школы 263 дѣце. Свакїй родолюбаць, — алъ нхъ е кодъ насъ мало, премало — морао се радоватн овоме напредку, и уображаватн себн оно среѣнно време, кадъ ће свн нашн лудн дѣцу свою добровольно у школу шнлатн, да се у нѣой приуготове и за овай а и за вѣчннн животь. Само е едно морало насъ ожалостнтн, а то е грдна снротннн нашега народа, коя се на школской дѣцн указнвала. Ёдва е шестїй део школске дѣчнцн с' найнужднїмъ хальнннцанама и с' обуѣомъ снабдѣвентъ быо. Сва остала дѣца ншла су бѣса, пѣдерана и полунага. Узрокъ е томе снротнннн и немарностъ наше простоте за свою дѣцу. Днректоръ школскїй, предвнѣаюѣн да ће многа дѣчнца одъ школе нзостатн моратн, збогъ тога што обуѣе и одеѣе немаю, молїо е нашу црквену общннну да баръ нѣколко найснромашнїе школске дѣце одене и обуе, надаюнн се да ће

примѣръ свете Матере Цркве раздражити срѣца нѣныхъ с' земальскимъ благама обдареныхъ сынова, те да ће тако и ови по могућству свомъ сиромашной дѣци у помоћ притећи, да могу преко зиме у школу долазити. Молба ова премда е одъ нѣколицине разумныхъ и одличныхъ чланова общине под-номагана была, нѣ се могла испунити; ерѣ е већина чла-нова извикала да се ни крайцаре на сиромашну дѣцу неда. Шта е нама до сиротинѣ, некъ се сели кудъ кои знаде, шта ће сиротинѣ школа! Таке су се рѣчи чуле изъ уста гдѣ-когъ кацуташа, и те рѣчи преотеше махъ и одржаше побѣду у найвећой сръбской црквеной общини, на јоштѣ у оној истой сѣдници, у којој е мало пре заключено да се одежде свештеничке одъ свиле, коѣ рифъ 72 фор. ср. вреди, купе. —

Я бы ово одъ жалости прећутао, и не бы никомъ явио, да намъ се свѣтъ неруга, али е нужно, да се ово дѣло обе-лодани, не бы л' се баръ тако они, коихъ се тиче, попра-вили и до свести дошли. Као што е Директоръ школскій у сѣдници общинской прорекао, да ће сва сиромашна дѣца, чимъ ружно есенѣ време наступи, школу оставити мора-ти, тако се и догодило. Одма сутра данъ после скупштине, у којој е молба директора одбачена, наступи рѣаво време, и школе наше остану скоро сасвимъ праздне. — На мыслите, да се нашло овдѣ людій, коима е жао, што садъ ни трећій дѣо уписане дѣце неиде у школу. Тешко да ће ихъ много овакихъ быти! Баръ я самъ своимъ ушима слушао више ныхъ, кои се у очи Дмитрова дна ругаше учительима с' рѣчма: Гдѣ су вамъ садъ дѣца? Ето ти вамъ плода одъ Директо-рова труда и ревности. То су хвалѣне ягоде, праздне ката-рице!

Упразниѣна мѣста учительска.

За сада су празна учительска мѣста у: Суботици, Сом-бору, Футогу, Руми, Дивошу, Парданю, В. Бечкереку, Итебеу, и Каннаку. Кои дѣ свршени препаранда штацие немаю, нека се лично или писмено кодъ ови община прияве и упитаю.